

VERBETERDE MELDCODE HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING

‘Wees **ALERT**’

Op 1 januari 2019 verandert de verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Per beroepsgroep is voor de stappen 4 en 5 uit de meldcode een afwegingskader vastgesteld, als hulpmiddel bij het wege van mogelijk onveilige situaties. Uiteindelijk moet toepassing van de verbeterde meldcode leiden tot meer meldingen en eerder ingrijpen. Wat houdt het afwegingskader voor paramedici in, hoe is het tot stand gekomen en hoe verloopt de implementatie? En bovenal: hoe komt het toch dat het zo moeilijk is om onveilige situaties te signaleren en te melden?

TEKST MIEKE VAN DALEN
BEELD HELEEN PETER VALCKX

De paramedische beroepsorganisaties – NVLF, KNGF (fysiotherapeuten), VVOCM (oefentherapeuten), NVH (huidtherapeuten), EN (ergotherapeuten) en NVD (diëtisten) – hebben in overleg met advies- en meldpunt Veilig Thuis het Algemeen Paramedisch Afwegingskader (APA) opgesteld, ter verbetering van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (hierna: meldcode). Dit afwegingskader beschrijft wanneer een melding van vermoedens van huiselijk geweld en/of kindermishandeling noodzakelijk is.

Complex en hardnekkig probleem

Huiselijk geweld en kindermishandeling vormen een complex en hardnekkig probleem, aldus logopedist Heleen van Setten, bekkenfysiotherapeut Gonneke Dubbeling-Ruijl en Veilig Thuis-deskundige Paul Baeten. Van Setten: “Het is een treurig onderwerp, waar we eigenlijk niet aan willen. Er hangt veel schaamte omheen, het

Paul Baeten

Gonneke Dubbeling-Ruijl

is taboe en de problemen zijn vaak moeilijk aan te pakken.” “Het is belangrijk dat we alert zijn”, zegt Baeten. “Bij geweld en onveiligheid zie je signalen, maar die zijn voor meerderlei uitleg vatbaar. Allemaal hebben we de neiging om te denken: misschien valt het mee, ik kijk het nog even aan. Dat is een logische reactie. Maar de kansen die je krijgt om op basis van een signaal actie te ondernemen, zijn spaarzaam. Als je zo’n signaal laat lopen, krijg je lang niet altijd een herkansing. Dus moet je bereid zijn het lastige te zien en het lastige te doen.”

Tijdgebrek en weerstand

De beide paramedici constateren dat er onvoldoende gesignaleerd wordt door de eigen beroepsgroep. Van Setten verklaart

Advies van en voor paramedici

Heleen van Setten: “Lees de meldcode plus afwegingskader goed door en bespreek deze met collega’s. Stel vast of je behoefte hebt aan scholing. En trek veel meer samen op met Veilig Thuis, vraag om advies. Wees ervan overtuigd dat je het verschil kunt maken voor een kind of gezin. Het is niet zo dat die ander het wel doet. Ik heb ervaren dat je goede dingen kunt bereiken door respectvol met betrokkenen om te gaan, door telkens weer in gesprek te gaan, de stappen van de meldcode zorgvuldig te doorlopen en door - vaak samen met anderen - hulp te organiseren.”

Gonneke Dubbeling-Ruijl: “Kijk in de anamnese breder dan alleen naar het probleem waar men mee komt, en spreek bij twijfel je zorgen uit. Trek geen conclusie, maar doe suggesties. Het bespreken van wat je ziet, is erg belangrijk. Beschuldig je patiënten of cliënten niet, maar geef aan dat je, samen met anderen, hulp wilt bieden. Win advies in bij Veilig Thuis. En neem deel aan gesprekstrainingen om dit soort gesprekken goed te leren voeren.”

dat als volgt. “De werkdruk is torenhoog. Het gaat om complexe materie. Je hebt scholing nodig om verwaarlozing en mishandeling goed te kunnen signaleren en om je zorgen met de betrokkenen te bespreken. Voor die scholing voelen veel paramedici de urgentie niet. We moeten al zoveel. Tel daarbij het gevoel van weerstand op dat mensen bij dit onderwerp hebben. En dan komt de hulpverlening die je in wilt zetten, soms ook nog eens moeilijk tot stand. De gedachte achter de transitie van de jeugdzorg is op zich prima, maar de buurt- en wijkteams functioneren nog niet overal even goed. Tot slot kost het toepassen van de meldcode veel tijd. En de AVG maakt het er ook niet makkelijker op.” Dubbeling-Ruijl benadrukt de factor tijd. “Ik zou zelf niet nalaten te melden vanwege tijdgebrek, maar als we het goed willen doen, moet er iets van waardering tegenover staan. Voor je de huisarts, de school etc. hebt gebeld, ben je een paar dagen verder. Daarbij loop je het risico dat je je patiënt kwijtraakt. Het zou helpen als je de tijd die je besteedt in verband met de hulpvraag meldcode, zou kunnen declareren.”

Melden en advies inwinnen

Melden is volgens Dubbeling-Ruijl in de praktijk lastig door de vertrouwensband met de patiënt of cliënt. “Iedereen denkt dat de ander wel zal melden. Het benoemen van het probleem en erover praten met de betrokkene is een hele stap. Met collega’s wordt er vaak wel over gesproken. Het lastige is dat je een patiënt of cliënt op een bepaald moment in zijn of haar leven ziet, het is een rijdende trein. Het probleem is misschien al langer aan de gang, het zal echt nog wel doorgaan. Wie ben ik om daarmee aan de gang te gaan?, denken velen. Toch moet je dat doen.”

Wanneer je moet melden, is door het afwegingskader duidelijker geworden. “Het is goed dat de meldcode aangescherpt is, nu is het voor iedereen weer actueel. Dat betekent een goede stap vooruit. Het afwegingskader maakt je bewust van je taak bij signaleren en melden”, zegt Dubbeling-Ruijl. Van Setten: “Als het afwegingskader wordt gevolgd, zal er meer

gemeld worden. Daardoor kan Veilig Thuis gezinnen en huishoudens waar onveiligheid is of vermoed wordt, langdurig monitoren en zo een radarfunctie uitoefenen. Als iedereen van elkaar denkt: dat doet de ander wel, ik meld maar niet, dan heeft niemand het overzicht.” Van Setten hoopt dat er vaker contact zal worden opgenomen met Veilig Thuis. Volgens Dubbeling-Ruijl is er nog te weinig bekend over Veilig Thuis. “Je kunt er ook laagdrempelig en anoniem, zonder bekend te maken om wie het gaat, advies inwinnen.”

Gedeelde verantwoordelijkheid

Baeten: “Het is belangrijk dat het melden verandert. Nu denkt de beroepskracht zich geen zorgen meer te hoeven maken over de onveiligheid of het geweld in bijv. een gezin nadat hij of zij er melding van heeft gedaan. Dat is niet meer zo. Alle professionals die betrokken zijn bij zo'n gezin, hebben gezamenlijk de taak om de veiligheid te herstellen. De ervaring leert dat je zo'n situatie in de regel ook niet in je eentje kunt oplossen. Daar heb je alle partijen bij nodig.” Veilig Thuis heeft daarin wel een bijzondere taak. “Als er een melding binnenkomt, neemt Veilig Thuis het initiatief om tot een overleg te komen. Veilig Thuis formuleert wat minimaal nodig is om de veiligheid te herstellen, samen met de leden van het gezin of huishouden en met de professionals die daarbij betrokken zijn. Met elkaar maken we afspraken: wie doet wat en wie ziet erop toe dat dat ook gedaan wordt? We hebben hier de paramedici heel hard bij nodig.”

Proces en implementatie

In de eerste helft van 2018 zijn de afwegingskaders, op basis van een document van het ministerie van VWS, per beroepsgroep aangepast. Een werkgroep met vertegenwoordigers van alle paramedische beroepsgroepen heeft het APA vastgesteld, een bewust beknopt gehouden document met bijlage en een overzichtelijk stroomschema. Veilig Thuis is nauw betrokken geweest bij de ontwikkeling van het afwegingskader. Volgens Baeten vormen de afwegingskaders een belangrijke toevoeging,

HELEEN VAN SETTEN:

Wees ervan overtuigd dat je **het verschil kunt maken** voor een kind of gezin

“

juist omdat ze door de beroepsgroepen zelf zijn opgesteld. “Het gaat erom in welke gevallen beroepsgroepen vinden dat de eigen beroepsgenoten over zouden moeten gaan tot een melding aan Veilig Thuis.”

Nu, in de tweede helft van 2018, wordt het afwegingskader geïntroduceerd, en met ingang van 1 januari 2019 wordt het van kracht. In de toepassing van de verbeterde meldcode wordt flink geïnvesteerd. Er zijn regiobijeenkomsten georganiseerd voor alle paramedici, door het Paramedisch Platform Nederland (PPN). Paramedici en lokale Veilig Thuis-medewerkers zijn daarbij betrokken. Binnen Veilig Thuis wordt een uitgebreid trainingsprogramma opgezet voor alle medewerkers. Baeten: “Het bespreekbaar maken van geweld is niet makkelijk, daar moeten mensen in ondersteund worden.”

- **Paul Baeten**, trainer en adviseur; sinds jaar en dag betrokken bij de beschrijving van de werkwijze van Veilig Thuis en de voorlopers daarvan.
- **Heleen van Setten**, logopedist en trainer; sinds 2011 gecertificeerde trainer VWS-module ‘Werken met de Meldcode’; lid van de werkgroep verbeterde meldcode.
- **Gonneke Dubbeling-Ruijl**, bekkenfysiotherapeut; in 2013 betrokken bij de opstelling van de meldcode voor paramedici; lid van de werkgroep verbeterde meldcode.

5 VRAGEN

OVER DE VERBETERDE MELDCODE HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING

Sinds 1 juli 2013 zijn professionals die werken in onder andere de gezondheidszorg en het onderwijs, verplicht de Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld te gebruiken bij vermoedens van geweld in huiselijke kring. Vanaf 1 januari 2019 is het verplicht om een afwegingskader toegespitst op de eigen beroepspraktijk op te nemen in deze meldcode, de NVLF werkt hier op dit moment aan. We beantwoorden vijf vragen over de meldcode.

1

WAT VERSTAAN WE ONDER HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING?

Fysiek, psychisch en seksueel geweld, en verwaarlozing. Er worden per jaar in Nederland 200.000 slachtoffers van huiselijk geweld gemeld en 119.000 slachtoffers van kindermishandeling.

2

WAT HOUDT DE MELDCODE IN?

Sinds 2013 is de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling van kracht. Dit is een stappenplan met 5 stappen waarin staat hoe beroeps-groepen (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling moeten signaleren en melden. Het werken met de meldcode is verplicht. Vanaf het moment dat je als professional een niet-pluisgevoel hebt, moet je daarmee aan de slag. De meldcode gaat boven de AVG en boven de professionele geheimhoudingsplicht.

3

WAT IS DE AANLEIDING VOOR DEZE WIJZIGING EN WAT VERANDERT ER?

In het recente verleden heeft zich een aantal zeer ernstige incidenten voorgedaan, waarbij jonge kinderen zijn overleden. Informatie die bij verschillende partijen aanwezig was, is toen niet onder de aandacht van de meldpunten gebracht en daardoor niet met elkaar verbonden. Om te kunnen beoordelen hoe onveilig een situatie is, moet je de informatie van verschillende partijen bij elkaar kunnen optellen. Zo kan een veiligheidstaxatie gemaakt worden en kunnen de juiste stappen gezet worden om de veiligheid te herstellen. Per 1 januari 2019 zijn de stappen 4 en 5 van het stappenplan aangescherpt. Beroepskrachten,

onder wie paramedici, zijn vanaf 1 januari verplicht om het afwegingskader dat voor hun beroepsgroep is vastgesteld, te gebruiken bij stap 4 en 5. De verbeterde meldcode beoogt meer gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en eerder in te kunnen grijpen.

4

WANNEER IS HET NOODZAKELIJK TE MELDEN BIJ VEILIG THUIS?

Als je vermoedens hebt van acute of structurele onveiligheid, als je vermoedens hebt van onveiligheid maar je zelf geen hulp kunt bieden of organiseren of als je vindt dat de situatie ook na inzet van hulp onveilig blijft.

5

KOMT ER NU EEN MELDPLICHT?

Nee. Het is wel verplicht de meldcode toe te passen, maar dat was al zo sinds 2013.

MEER WETEN?

Rijksoverheid

Algemeen Paramedisch Afwegingskader (APA)

Over Veilig Thuis

Veilig Thuis is het centrale advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling, en omvat 26 regionale organisaties. Kijk op www.vooreenveiligthuis.nl.